

5. Výrobní faktory

prof. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Oblast těžby a zpracování surovin

Půda

- Půda je produktem přírody
- Půda je vzácným statkem (její množství je omezené)
- Vlastnictví půdy je spojeno s rentou
- Pozemková renta je důchod plynoucí z půdy (vlastník půdy nebo hospodařící subjekt)

Area

total : 510.072 million sq km

land: 148.94 million sq km

water: 361,899,999 sq km

note: 70.9% of the world's surface is water, 29.1% is land

Rank	Country	sq km
1	<u>Russia</u>	17,098,242
2	<u>Antarctica</u>	14,200,000
3	<u>Canada</u>	9,984,670
4	<u>United States</u>	9,833,517
5	<u>China</u>	9,596,960
6	<u>Brazil</u>	8,515,770
7	<u>Australia</u>	7,741,220
8	<u>India</u>	3,287,263
9	<u>Argentina</u>	2,780,400
10	<u>Kazakhstan</u>	2,724,900

Využití půdy a renta

rozdílná úrodnost

poloha pozemku

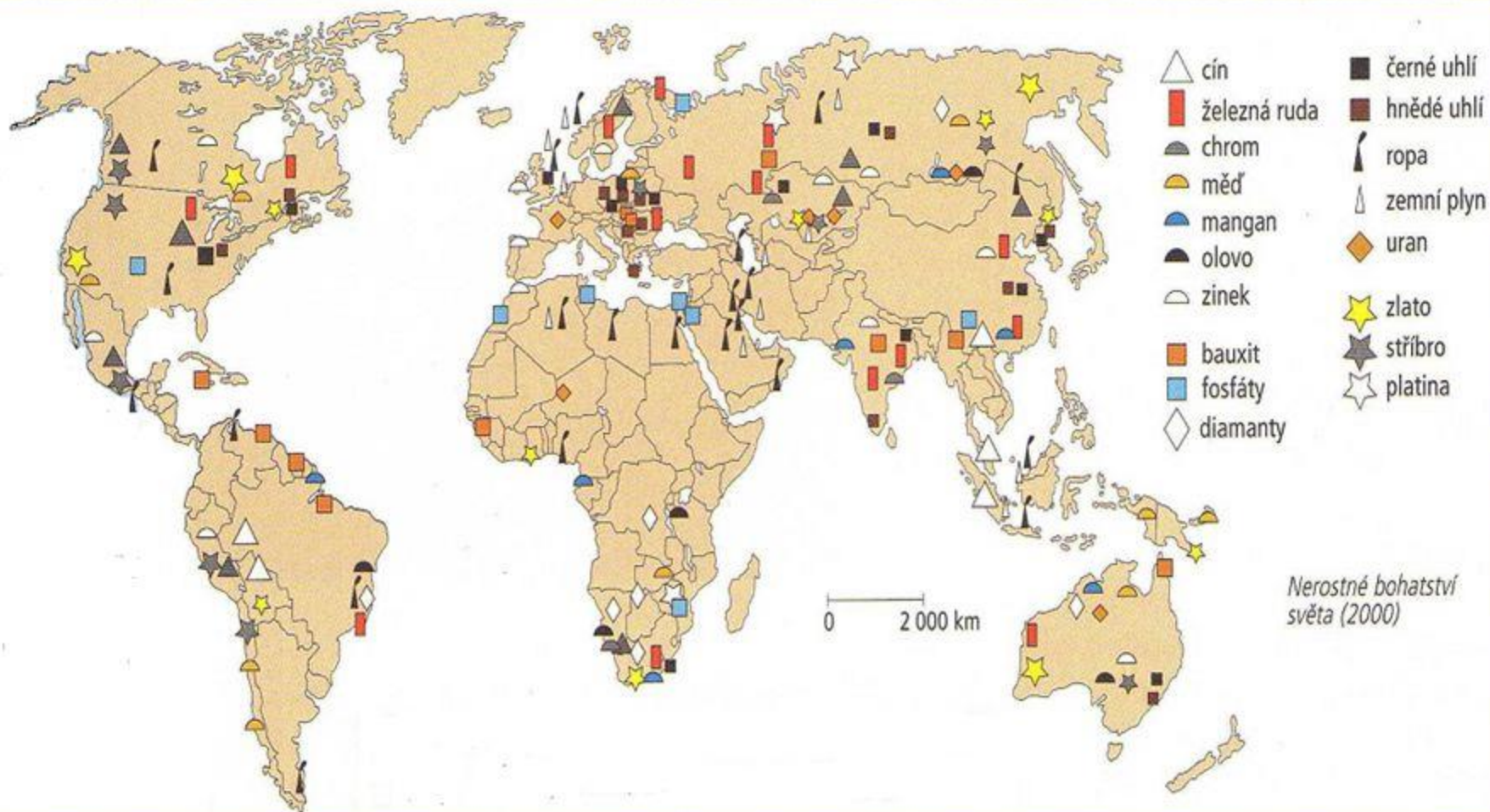
Pozemková renta

Přírodní zdroje

- Půda je součástí přírodních zdrojů

Výskyt nerostných surovin ve světě

Práce

- Práce je lidská činnost, jejím nositelem je člověk
- Kvalita práce je ovlivněna fyzickými a duševními vlastnostmi
- Množství práce ve společnosti je podmíněno počtem lidí schopných a ochotných pracovat
- Účinnost práce lze zvyšovat růstem kvalifikace, lepším vybavením práce výrobními nástroji

Population

total: 8,057,236,243

male: 4,046,854,454

female: 4,010,381,789 (2024 est.)

Rank	Country	
1	<u>China</u>	1,416,043,270
2	<u>India</u>	1,409,128,296
3	<u>United States</u>	341,963,408
4	<u>Indonesia</u>	281,562,465
5	<u>Pakistan</u>	252,363,571
6	<u>Nigeria</u>	236,747,130
7	<u>Brazil</u>	220,051,512
8	<u>Bangladesh</u>	168,697,184
9	<u>Russia</u>	140,820,810
10	<u>Mexico</u>	130,739,927

Práce & mzda (plat)

Výsledkem použití práce je mzda

Mzda – komerční sféra & Plat – státní sféra

Průměrná mzda

43 967,- Kč

Minimální mzda

18 900,- Kč

Zaručená mzda

členěna do 8
skupin

Skupina prací a její název	Zaručená mzda pro rok 2023 (měsíc/hodina)	Zaručená mzda pro rok 2024 (měsíc/hodina)	Příklady pozic této skupiny
1. skupina prací (Nekvalifikované práce)	17 300 Kč/měsíc 103,80 Kč/hodinu	18 900 Kč/měsíc 112,50 Kč/hodinu	Úklidový personál, pomocník v kuchyni, pracovník vrátnice
2. skupina prací (Jednoduché odborné práce)	17 900 Kč/měsíc 106,50 Kč/hodinu	19 500 Kč/měsíc 116,10 Kč/hodinu	Skladník, řidič osobního vozidla, obsluha výrobní linky
3. skupina prací (Složitější odborné práce)	19 700 Kč/měsíc 117,50 Kč/hodinu	21 300 Kč/měsíc 126,80 Kč/hodinu	Zedník, elektrikář, kuchař
4. skupina prací (Kvalifikované práce s vyšší odpovědností)	21 800 Kč/měsíc 129,80 Kč/hodinu	21 800 Kč/měsíc 129,80 Kč/hodinu	Zdravotní sestra, účetní, technik
5. skupina prací (Vysoce kvalifikované práce)	24 100 Kč/měsíc 143,30 Kč/hodinu	24 100 Kč/měsíc 143,30 Kč/hodinu	IT specialista, učitel, manažer kvality
6. skupina prací (Specializované práce s vysokou mírou odpovědnosti)	26 600 Kč/měsíc 158,20 Kč/hodinu	26 600 Kč/měsíc 158,20 Kč/hodinu	Projektový manažer, finanční analytik, vedoucí výroby
7. skupina prací (Management a odborné pozice vyžadující vysokou odbornost)	29 400 Kč/měsíc 174,70 Kč/hodinu	29 400 Kč/měsíc 174,70 Kč/hodinu	Lékař, architekt, právník
8. skupina prací (Nejnáročnější pozice s nejvyšší odpovědností)	34 600 Kč/měsíc 207,60 Kč/hodinu	37 800 Kč/měsíc 225,00 Kč/hodinu	Generální ředitel, výkonný ředitel, specialista na kapitálové trhy

Změny v zaručené mzdě v r. 2025

Zaručená mzda zrušení 2025

Od roku 2025 dochází ke zrušení zaručených mezd v komerční sféře. Zde platí tedy pouze omezení na minimální mzdu (20 800 Kč pro rok 2025). V platnosti zůstávají pouze zaručené platy ve státní sféře.

Zaručený plat 2025 - skupiny a výše

Zaručený plat představuje nejnižší stanovený plat za práci s ohledem na složitost, odpovědnost a namáhavost vykonávané práce, předpokládá se práce na plný úvazek s pracovní dobou **40 hodin týdně**.

Výše zaručeného platu se nově určuje ve 4 skupinách (do 2024 v 8 skupinách) v návaznosti na **minimální mzdu**.

Rozdělení do 4 skupin je dáno podle dosaženého vzdělání.

Skupina	hodinový plat	měsíční plat
1.	124,40 Kč	20 800 Kč
2.	149,30 Kč	24 960 Kč
3.	174,20 Kč	29 120 Kč
4.	199,10 Kč	33 280 Kč

Zařazení do skupin

Zařazení do skupin prací je dáno výší dosaženého vzdělání.

- 1. skupina - základní vzdělání
- 2. skupina - střední vzdělání s výučním listem
- 3. skupina - střední vzdělání s maturitou
- 4. skupina - vysokoškolské vzdělání

Kapitál

- Kapitál jsou statky, které byly vyrobeny, aby se podílely na výrobě jiných statků
- Kapitál je výsledkem předchozí výroby
- Množství kapitálových statků není omezeno
- Kapitál je důležitý pro podnikání
- Výsledkem použití kapitálu je **zisk** nebo **úrok** (jsou výnosem kapitálu)

Technologie

- Technologie je zvláštní formou kapitálu, který nemá podobu hmotných statků, ale myšlenky, originálního řešení výrobního postupu apod.
- Technologický vývoj se neobejde bez nerostných zdrojů

Výnosy z výrobního faktoru

$$\text{Výnosy z VF} = \frac{\text{výstup}}{\text{vstup}}$$

- Výnos z výrobního faktoru je kvantitativní vztah mezi vstupem (objemem použitých výrobních faktorů) a výstupem (objemem vyrobených užitečných statků)
- Čím vyšší jsou výnosy z výrobního faktoru, tím vyšší je efektivnost výroby
- **Zákon klesajících výnosů** platí za předpokladu, že výstup roste vlivem růstu objemu jediného výrobního faktoru a objem dalších používaných výrobních faktorů se nemění

Výnosy z rozsahu

Rostoucí výnosy z rozsahu – růst objemu použitých výrobních faktorů vede k vyššímu tempu růstu výnosů z nich

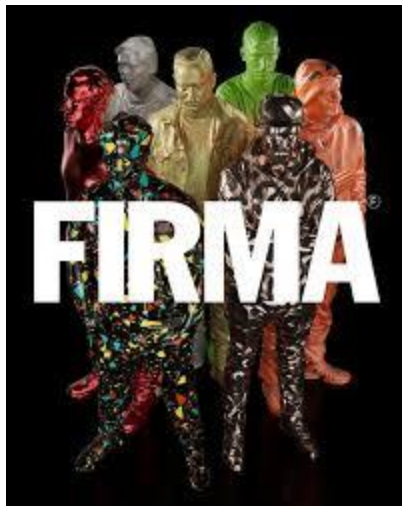
Konstantní výnosy z rozsahu – výnos z výrobních faktorů roste proporcionálně s růstem rozsahu jejich zapojení do výroby

Klesající výnosy z rozsahu – růst výnosů z výrobních faktorů je nižší než růst těchto faktorů

Výrobní faktory mají alternativní použití

Můžeme vyrábět cokoliv, ale ne vše najednou

Formování cen na trzích výrobních faktorů

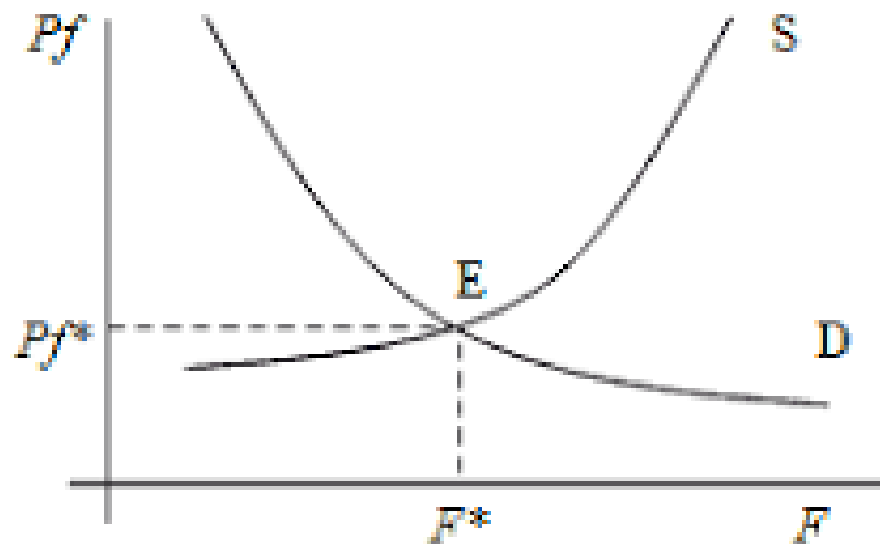

POPTÁVKA

NABÍDKA

Trh výrobního faktoru

Poptávka po výrobních faktorech

Poptávka po výrobních faktorech je **odvozenou poptávkou** – je závislá (odvozená) od poptávky po zboží, na jehož výrobu se daný výrobní faktor používá

Poptávka po lithiu vhodného k výrobě baterií je odvozena od poptávky po elektromobilech, k jejichž výrobě je potřeba baterií

Nabídka výrobních faktorů

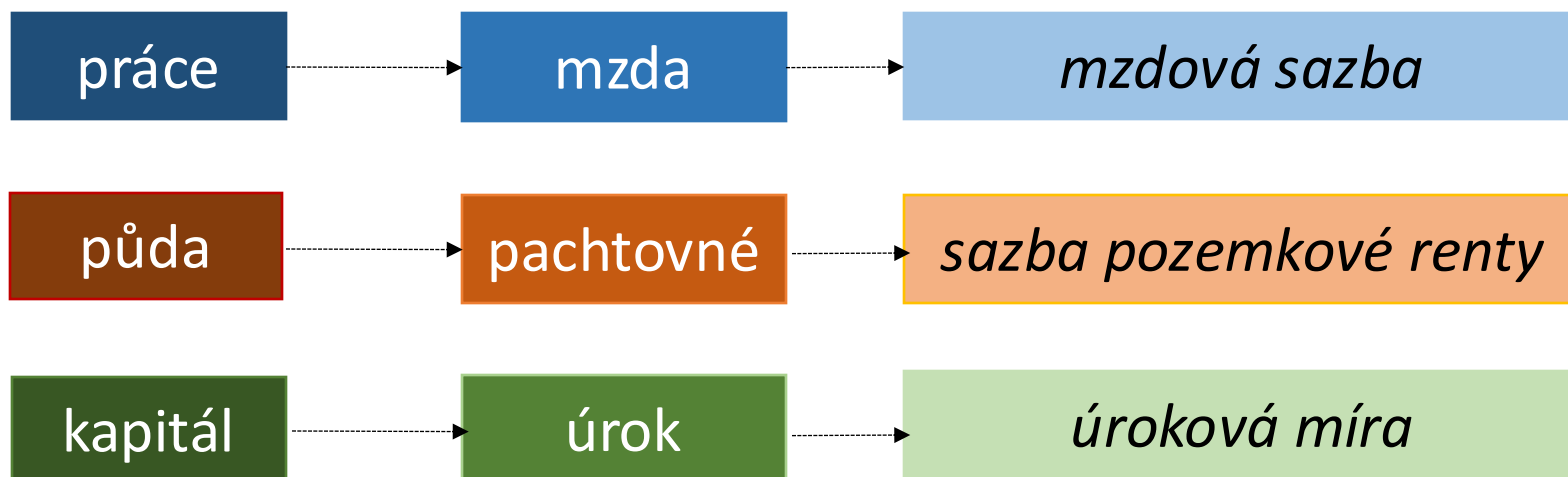
Nabídka výrobních faktorů je specifická tím, že vlastníkem výrobních faktorů jsou **domácnosti/spotřebitelé** – snaha maximalizovat užitek

Užitek domácností podmiňují jak příjmové, tak nepeněžní aspekty zaměstnání

Nabídka faktoru celé ekonomice & nabídka faktoru jednotlivé firmě

Cena výrobního faktoru

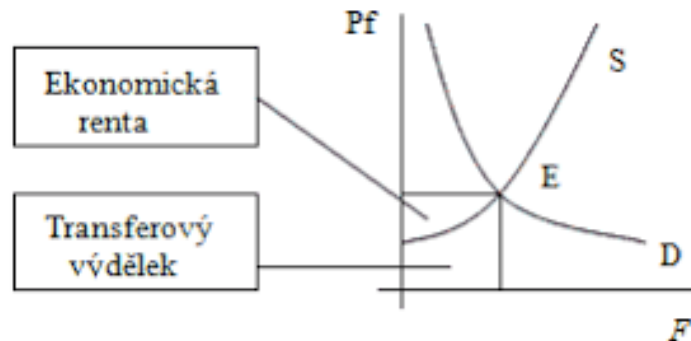
Cena výrobního faktoru je spojena se službou tohoto faktoru:

Cena určuje výdělek výrobního faktoru

Transferový výdělek & ekonomická renta

- **Transferový výdělek** je taková výše výdělku, kterou by daný vstup mohl získat při svém nejlepším alternativním využití.
- Transferové výdělky představují alternativní náklady vstupů.

- **Ekonomická renta** je tou částí celkového výdělku daného vstupu, která převyšuje transferový výdělek.
- Ekonomická renta představuje přebytek nad transferovým výdělkem.

Transferový výdělek & ekonomická renta - pokračování

- Podíl transferového výdělku a ekonomické renty na celkovém výdělku vstupu závisí na elasticitě nabídky daného vstupu

s rostoucí elasticitou nabídky klesá ekonomická renta

- Pokud je **nabídka absolutně elastická** – neexistuje žádná ekonomická renta a celkový výdělek je tvořen pouze transferovými výdělky
- Pokud je **nabídka absolutně neelastická** – neexistuje žádný transferový výdělek a celkový výdělek je tvořen jen ekonomickou rentou.
- Cena vstupu je určena pouze poptávkou (alternativní náklady jsou nulové).

Čistá ekonomická renta

- Čistá ekonomická renta je výdělek placený za službu výrobnímu faktoru s fixní nabídkou.

Specifickým příkladem je **pozemková renta**

- vyskytuje se v omezeném rozsahu
- kvalita se odvíjí od lokality, kde se nachází
- rozdílná úrodnost

Výši pozemkové renty určuje výše sazby pozemkové renty a množství pronajaté půdy.

Poptávka firmy po výrobním faktoru

- Rozhodování **firmy** je určováno **cílem maximalizovat zisk** (vyrábět s co nejvyššími výnosy a současně s co nejnižšími náklady)
-
- Poptávka firmy po výrobním faktoru závisí na tom:
    - Jaký je **výnos** z výrobního faktoru (jaká je produktivita výrobního faktoru a za jakou cenu firma prodá produkt)
    - Jak vysoký je **náklad** na daný faktor

Příjem z mezního produktu (*Marginal Revenue Product, MRP*)

$$MRP = \frac{\Delta TR}{\Delta F}$$

- Příjem z mezního produktu je dodatečný příjem, který firma získává prodejem produktu, vytvořeného **zapojením dodatečné jednotky vstupu do výroby**, přičemž ostatní vstupy zůstávají konstantní.

Dokonalá konkurence: Mezní příjem (MP) = cena (P)

$$MRP = \text{mezní fyzický produkt (MPP)} \cdot \text{cena (P)}$$

Nedokonalá konkurence: Mezní příjem (MP) $\neq$ cena (P)

$$MRP = \text{mezní fyzický produkt (MPP)} \cdot \text{mezní příjem (MR)}$$

Mezní náklady na výrobní faktor (Marginal Factor Costs, MFC)

- Mezní náklady na faktor jsou dodatečné náklady, které firmě vznikají při **najmutí dodatečné jednotky výrobního faktoru**.

$$MFC = \frac{\Delta TC}{\Delta F}$$

- V případě **dokonalé konkurence**:

$$MFC = P_F$$

Přírůstek nákladů na faktor je určen výší jeho ceny.
Nabídka vstupu firmě je dokonale elastická.

Rovnováha dokonale konkurenční firmy

Firma je jako poptávající na trhu výrobních faktorů v rovnováze tehdy, když se příjem z mezního produktu faktoru shoduje s mezními náklady na výrobní faktor.

$$MRP = MFC = PF$$

$$MRP > MFC$$

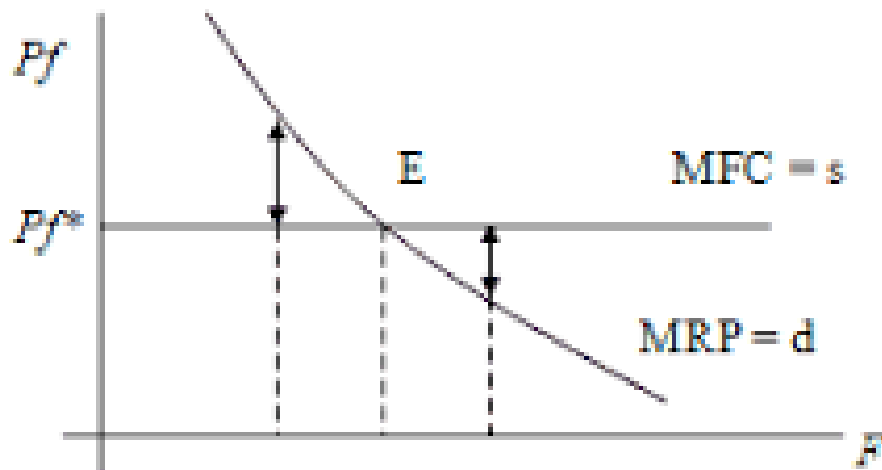
Firma najímá dodatečné jednotky výrobního faktoru a rozšiřuje výrobu až na úroveň, při níž poklesne MRP na výši MFC

$$MRP < MFC$$

Firma snižuje nájem daného výrobního faktoru a omezuje výrobu, MRP roste až na úroveň MFC

Rovnováha dokonale konkurenční firmy – pokračování

$$MRP = MFC = PF$$

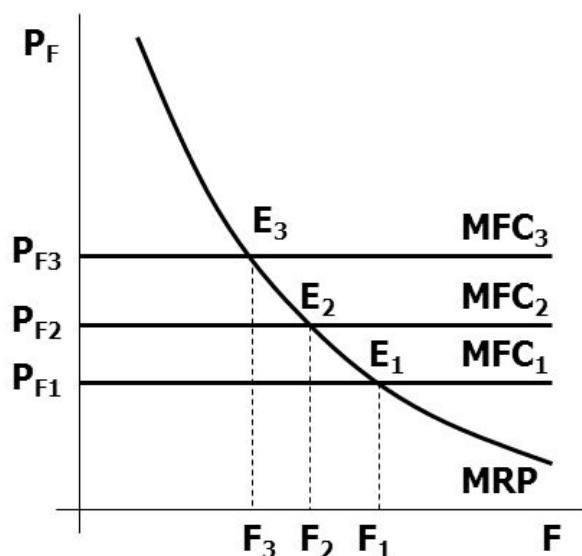
MRP půdy = sazba pozemkové renty

MRP práce = mzdová sazba

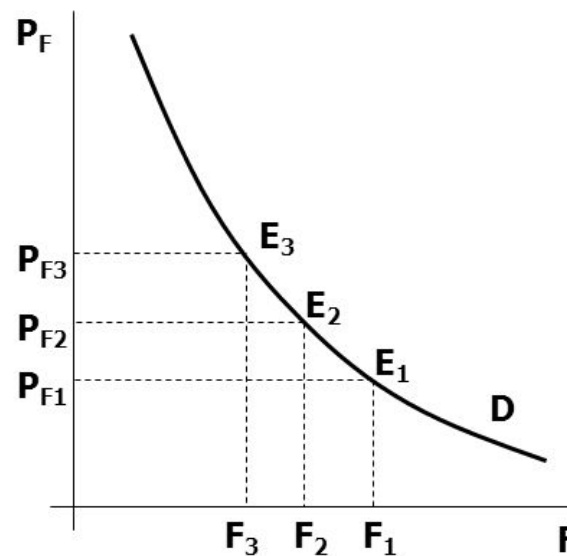
MRP kapitálu = úroková sazba

Poptávka po výrobním faktoru

a) Rovnovážná množství vstupu

b) křivka poptávky

$$MFC = PF \approx \text{při změně } P_F \text{ dochází ke } \Delta E$$

Změna poptávky firmy po výrobním faktoru

Při každé výši ceny výrobního faktoru bude najímáno určité množství tohoto faktoru.

Faktory, které způsobí změnu poptávky po výrobním faktoru:

- změna poptávky po finální produkci
- množství jiných vstupů
- změny v technologii

Změna poptávky po výrobním faktoru je spojena s **posunem křivky poptávky**.

Poptávky firmy po vstupu v nedokonalé konkurenci

Nedokonalá konkurence: Mezní příjem (MP) $\neq$ cena (P)

$$\text{MRP} = \text{mezní fyzický produkt (MPP)} \cdot \text{mezní příjem (MR)}$$

Zjistí aktuální situaci na trhu s přírodními zdroji/nerostnými surovinami v ČR z hlediska:

- rovnováhy na trhu se surovinami v ČR
- ceny nerostných surovin
- jaké faktory působí na cenu těchto surovin

Lze vytipovat pouze určitý počet těchto surovin a tyto komentovat.

Úkol ke zpracování

Děkuji za pozornost

prof. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

+420 596 994 560

lenka.fojtikova@vsb.cz

www.vsb.cz